This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

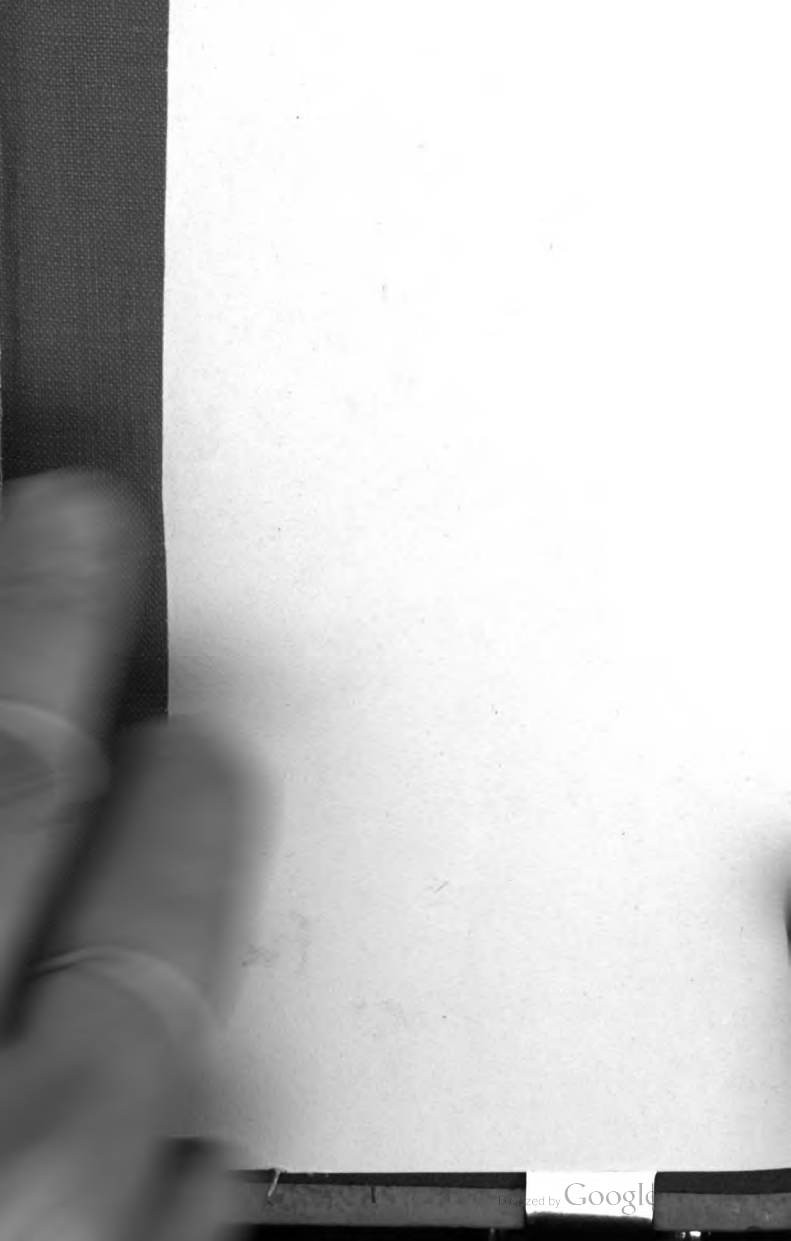
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

66/336

ENGLAND'S

EULOGY

WRITTEN IN ARMENIAN VERSE

BY THE REV. JAMES GRIGORENZ

A. D. 1675

TEXT AND TRANSLATION

S. LAZARUS — VENICE
1875

Arm. f. 67

Digitized by Google

Digitized by Google

ENGLAND'S

EULOGY

WRITTEN IN ARMENIAN VERSE

BY THE REV. JAMES GRIGORENZ

A. D. 1675

TEXT AND TRANSLATION

S. LAZARUS — VENICE
1875

Digitized by Google

Digitized by Google

PREFACE

The author of this curious little work, to whom we leave all responsability for the ideas therein expressed, says enough about himself. The Original Armenian manuscript is preserved in the Bodleian Library, under the head Thurston, 17. There is another MS. (357, Marshall, 106.) which contains an Armenian Liturgy, written by the same author, in which he gives some further details about himself.

«On the 12th. December (1674) – he writes – I « arrived at Oxford, and called directly upon Dr. « Marshall, to whom I had a letter of introduction. « I found him a very learned man, acquainted with « many languages, who in his old age wishes also « to learn our Armenian language. And I, the poor « sinful Dr. James Grigorenz, come here desiring

Digitized by Google

„ to see countries; and I was obliged to remain
« here on account of the winter; because either
« by sea or land this is not the season to travel.
« If God gives me help I shall go on the first of
« April from hence to our country, Armenia.
« Adieu, my Brethren, be happy for the glory of
« our Lord J. C.„ ! *

In another Manuscript, a Missal (N.47, Arch.) is written: « I, Der (Rev.) Hagop (James) Grigo-
« renz, an Armenian Priest, wrote this little
« treatise by request of the Most Illustrious Dr.
« Marshal, in the city of Oxford, on the 8th. of
« January, 1675, or according to the Armenian
« almanac, on friday the 8th. January, 1124». **

The author's reason for going to England, was, by his own confession, the desire «to see the world»: and it was, methinks, pretty strong: because we find his traces in several countries. About two years before the time above alluded to, the Philologist Andr. Acholutus (1) saw him in the Museum of Lipsia, and being informed by him of the existence of an Armenian edition of the Bible, (2) asked for a copy; which Dr. James, procured from the East, and presented to him a year afterwards.

* See the text at the end.

(1) Professor at the Elisabethan Gymnasium of Breslau, † in 1704. He gives us this notice in his Obedias Armenus, Lipsia, 1680.

(2) Oscan's princeps editon, Amsterdam, 1666.

Digitized by Google

About ten years later (1684) we find James among our Armenian Colony, at Lemberg in Poland, where he transcribed another Missal and a Ritual, at the end of which, written in werses in his own language, he says: « I loved Poland, where in the town of Lwov (Lemberg), I wrote this Ritual Liturgy, and offered it to my countrymen, for the « use of the priests, and finished it the year of « our Lord 1684. I, the most humble James am « called Grigorenz (son of Gregory). Those who « possess this book so coarsely written, are « entreated to pray for me its unworthy Au- « thor „ .***

We have no other information about our author than that which he gives of himself in his work; and what he says «To little Boys„ shows that he wore the oriental costume while at Oxford, as also a large beard, a terror to the english boys, who avoided him as if he had been a negromancer. But Acholutus speaks of him in quite another way: « Vir natione Armenus, stature mediocris, « facie subflave et rubicunde, capillitj nigri ac « nonnihil crispati, vegetioris ætatis, Jacobus de « Gregoriis, Presbiter; quem varias alioque sub « sole repostas perlustrandi terrarum partes, pa- « tria discedere amor jusserat, venià prius a « Superioribus sibi concessa „.

The long panegyric addressed to Vice-Chancellor Bathurst, gives assurance as to his kind reception of James; and that it was this kind reception which prompted the dedication, in these

Digitized by Google

lines: "Reverendissimo, Doctissimoque Viro, Domino " Radulpho Bathurst, Vice-Cancellario Academiæ " Oxoniensis, etc., Iacobi de Gregoriis, natione " Armeni et Armenorum Presbiteri, Elogium " Britanniæ, et Gratiarum actio pro acceptis ex " Academiâ Oxonensi beneficiis, Carmine Arme- " nico. Feb. 7. 1675 ".

I feel certain that the benevolence which the Doctors of the University manifested to our Author in his day, and which in later times the translator also proved when he discovered the manuscript in the Bodleian, in 1852, will readily permit this publication of the *England's Eulogy*, just 200 years after it was written.

Digitized by Google

AUTHOR'S PREFACE

THESE IRREGULAR VERSES WERE COMPOSED
BY JAMES GRIGORENZ, AN ARMENIAN PRIEST,
FOR THESE BRITISH ISLES
AND THEIR INHABITANTS GREAT AND SMALL
AND IN GENERAL FOR ALL PRESENT.

ԱՆԱՐՀԵՍՑ ՈՏԱՆԱՒՈՐՍ ԱՍԱՑԵԱԼ
ՅԱԿՈԲ ԳՐԻԳՈՐԵՆՑ ՀԱՑՈՑ ՔԱՀԱՆԱՑԵՍ,
ՎԱՍՆ ԱՑՍՄ ԳՐԻՔԱՆԻԱ ԿՂԶԻՈՑՍ,
ԵՒ ԱՑԼՈՑ ԲՆԱԿԱՆԱՑ ՄԵԾԻ ԵՒ ՓՈՔՈՒ
ԱՌ ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՓԵՆԵՑՈՒՆ,
ՈՐՔ ԻՒՆ ՆԵՐԿԱՑ ԱՑՍՄ ԺԱՄԱՆԱԿԻ։

Digitized by Google

ԳՈՎՔ
ՊՐԻԹԱՆԻՈՅ

ՆԱԽ ԱՍԵՄ ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԵԿԻ ԱՅՍ ԿՂԶԻՍ.

Երկրորդ Փարօղաս Թագաւորի
Ժամանակաւն՝ ես աստ հըլալի։
Նախ և առաջ Հարվիճն եկի,
Ցամքով ի Լճտինոսմ մըտի։
Պայծառ քաղաք ի գովելի,
Քրիստոնեայք զարդարեալք բարի.
Հիւրասէր քնըճողք սիրելի.
Բազում իր ինչ հարցին ինձի։
Կղզիս այսմիկ Պրիթանիա,
Պարառեալ ի ծովէն ըզսա.
Ով ոք կամի այս կղզիս գայ՝
Պարտ ի ծովին օդն ուշեհայ.
Թէ զոր ցամաք նախ բաղկանայ.
Պետի երկրիս լեզուն գիտենայ.
Թէ կակըղնծէ՝ ոչ խմանայ,
Ծաղր աչխարհիս պետի լինայ։
Թէ խմաստուն է՝ ընտըրէ,
Զբերականըն չատ բընաբրէ.
Զքառգիրըքն ծացըն պահէ,
Զինչ կամի՝ չուտով հարցանէ.
Ահա հերպիւրս Թէ ոչ գիտէ,
Ինձ նըման ողորմելի է։

Digitized by Google

ENGLAND'S

EULOGY

I SAY BEFORE ALL IN WHAT MANNER I CAME TO THIS ISLAND.

In the time of King Charles the Second I disembark'd here.
I arrived first at Harwich, then London I enter'd by land.
The city is worthy and splendid; the christians accomplish'd and kind.
Hospitable dames, and most lovely, o'erwhelm'd me with too many questions.
This Britain by boisterous seas is completely shut in,
And who wants to come here must be wafted by favouring winds.
He who lands must the language or more or less fluenlty speak;
Who understands not will be laughed at by all the world:
Who is learned or wise doth the lexicon put in his pocket,
With that and the grammar his wishes he'll soon make known,
In this way if he cannot succeed, he like me is a dunce:

Digitized by Google

Թէ աղքատ է՝ այլ գիժուարէ,
Սակայն Աստուածծ ողորմածէ։
Ես յօժարէ կամաքդ կու սիրեմ,
Ոչ գիտեմ Թէ որպէս գովեմ։
Սոցա վարքըն կու տեսանեմ,
Լաւ առաքինի են, զինչ ասեմ։
Վայ ինձ, զի ես մեղաւոր եմ,
Ըզսոցա ոտաց փոշին չեմ։
Ես ըզՔրիստոսն ասեմ,
Զինչ տեսայ զայն կու վկայեմ։

ՎԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՓԱՐՕԼՈՒՍ ԹԱՓԱՒՈՐԻ։

Աստուածասէր Թագաւոր ես,
Երկրորդ Փարօլուս, մեծ քաջ ես։
Նախկընեաց քո հետևեալ ես,
Բարեպաշտօն մեքուր անձ ես։
Դու ընդհանրիդ ընտրեալ ես։
Պրիթանիա կղզւոյս տէր ես։
Քրիստոնէութեան պըսակ կրես,
Քրիստոսի քաջ զինաւոր ես։
Ըզբարկամն Թուրով հատցես,
Ըզբարեկամ քո ճանաչես։
Քան ըզՍամսոն զօրաւոր ես,
Կարողագոյն Ակոսթին ես։
Քան ըզՄեծըն Կոստանդին ես,
Զինչ հրամայես՝ կատարես։
Հնար ողորմելի եմ ես,
Ոչ եմ արժան գովել ըզքեզ։
Սակայն արժան ես իրաւ ես
Ամենայն աշխարհ գովեն ըզքեզ։

Digitized by Google

Be he poor 'tis more difficult still; but God aideth the poor.
I love willingly all whom I meet; to adulate I have not learnt,
Their conduct is open to view, they are virtuous, what can I say?
Ah me! I am sinful and poor, I am not e'en the dust off their feet.
I narrate what I've seen; my tongue speaketh truth alone.

To king Charles II.

Thou art pious king Charles; great in peace and valiant in war,
As the souls of thy Sires, religious and holy is thine;
Christ's soldier art thou, thy crown is both kingly and Cristian.
Elected by all, thou rulest as Master of Britain.
The perfidious fall by thy sword, but well thou upholdest thy freinds.
Thou art stronger than Sampson, than Cæsar, than great Constantine.
Thou biddest, and well dost thou know to enforce thy commands.
A poor guest, most unworthy am I, and unfitted to praise thee,
But worthy art thou, and art praised by all the world.

Digitized by Google

ՎԱՍՆ ԲԱՐԼԱՄԻՆԹԻ ԻՇԽԱՆԱՑ.

Բարլամինթի բարձրագունից
Ա՛ռ ոտս Թաւալիմ ամենից.
Շնորհս ընկալայ ձեր գաւառից.
Հատուացէ ձեզ Տէր յերկընից.
Հաշտիլ համարէն քրիստոնէից
Խաղաղութեամբ եղբայրակից.
Աստուած տայ ձեր միաբանից:
Մի խորհուրդ լինիք ձեր բանից:

ՎԱՍՆ ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ.

Դատաւորք եշխողք էք երկիւղած,
Կանոն պահէք դատաստանաց.
Ով կամի գալ առ ձեր գիմաց՝
Ուղիղ ասէ զինչ պատահեաց:
Կրշեռ արդար ունին պահած
Առ ի վճռել զոր է եղած.
Երկուց մինըն լինի տրտմած,
Միւսըն ուրախ եւս գընաց:

ՎԱՍՆ ՎԻՃԻՈՒԱՆՋԻԼԵՐԻՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ.

Պայծառ և քո պատուիրանդ
Շնորհակալ եմ քո տէրութեան.
Կոչել զանուանըդ չեմ արժան,
Խընդրեմ երգել[ը] հրամանդ,

Digitized by Google

To the Lords of Parliament.

Ye princes and Peers of the Senate, I roll at your feet;
Hospitality kind in your generons country I found;
May Heaven reward ye with choicest and manifold blessings!
To all Christians give charity, union, brotherly peace,
And in council, unanimous colleagues, my Lords, to you.

To the Judges.

Judges, tamers of strife! ye administer justly the law;
The presented before you must truthfully say what has happen'd;
The balance of Justice is evenly held by your hands.
From the trial one gaily, and sorrowful one must return.

To the Vice-Chancellor, thanks.

Lord Bathurst! I am but as dust, I a beast am before thee;
To thy Lordship all thanks; tho' unworthy thy name to pronounce,

Digitized by Google

ԸռատուվՃիտա քո անուանն,
Տիեառն Պաթօրտզ քառրէրութեան։
Փոշի եմ քո ոտից կոխան,
Եւ Թաւալիմ երբև անգամն.
Դու գերադոյն աստուածածագան,
Դու Գրիգոր Թոմասին նմանն.
Դու վիկտորիայ գործատուն,
Դու Արիստոտէլին գիտութեան.
Դու իմաստուն ես քրնաիկան,
Դու ես Սողոմոնի ուսմանն.
Դու աշխատիս հաւատոյ քան,
Դու առաքելագործութեան.
Դու քնքնիչ ամէն գիտութեան
Դու տրօօղ վարդապետութեան.
Դու քարոզիչ չամինեանն,
Դու խրատիչ ես սիրտկան։
Դու աղնիւ ազգէ սեփական,
Դու ընտրեալ կաթգիկոս իշխան.
Դու քաղցրր քոյին բնութեան,
Դու սիրող առաքինութեան,
Դու սիրելի ժողովրդեան.
Դու ճանաչէս ոչք առ քեզ գան.
Դու ողորմիս ոչք են արժան.
Դու սաստող ես զամբարտաւան։
Դու սէր արիր ինձ բաւական.
Դու լինիս արժան աղաչութեան.
Դու ես ոչխոց հայր յորդումն,
Վասըն փառաց աստուածդութեան։
Դու կաց քառրով, ահա կ'երթամ,
Առողջ մընաս մինչ յաւիտեան։

Digitized by Google

Permission thy praises to sing, o Rodolphus, I beg.
In theology thou as Saints Gregory and Thomas art skill'd,
And philosophy's teachings thou practisest like Aristotle:
Thou by nature art gifted with wisdom, and wise art as Solomon:
For the faith thou dost labour; in thee have the missions a friend;
All science thou fathomest, teaching men all kinds of knowledge;
Thou preachest to all, and with kindness and love thou correctest:
Illustrious thy race, by birth thou art Lord entitled.
Thou art virtuous and mild, and knowest the people who love thee;
The deserving obtain thy compassion, the impious quail at thy voice;
A father to orphans art thou, and dost all for the glory of God.
Thou shew'st me great kindness; of Paradise worthy art thou.
Adieu! I depart; for thy health I shall pray till God calls me away.

Digitized by Google

Վասն եպիսկոպոսաց.

Եպիսկոպոսք պայծառ ընտրեալ
Առաքելոցըն նըմանեալ,
Ի նոցա կարգին հետեւեալ
ԸզՔրիստոսի հօտն արածեալ.
Քահանայք զկարգ ի քէն առեալ
Գնան քարոզել զինչ են ուսեալ.
Լինին առ քեզ հնազանդեալ
Պատարագեն օրհնեալ դովեալ:

Վասն վարդապետաց.

Վարդապետք բնակին ի դպրատան.
Դպրատունք անուամբ են զանազան.
Շէնքերն գեղեցիկ է պատուական,
Թէպէտ զհինն գիւղիս եղան:
Աքսոնիա դու անարժան,
Ինչհանաց որդիք առ քեզ գան.
Շատ համբերութիւն ըստանան,
Մինչ կատարեալ լինին գընան:

Վասն բարերարին վարդապետ Մարշալի.

Վարդապետ Մարշալ բարերար՝
Իբրեւ ծընողք իմ սէր արար.
Դու վան իմ շատ աշխատեցար,
Ընդիվերսիթայի բարեխօսեցար.

Digitized by Google

To the Bishops

Bishops! chosen by grace, ye resemble the Holy Apostles:
You tread in their paths; the flock of the Saviour you pasture.
Priests by you are ordain'd to sow broadcast the truths of the Gospel;
They obey you, and faithfully work in the vineyard of God.

To the Doctors.

The Doctors in Colleges dwell, all known by distinguishing names;
The buildings are noble, tho' founded they are in this village,
Oxonia unworthy; the sons of great lords sojourn here,
And great patience acquire; when perfect in science they leave.

To my benefactor Dr. Marshall.

Dr. Marshall! thou lovest me much; benefactor I call thee, and father;
Thou troublest thyself for my good, my interpreter kind with the Schools;

Digitized by Google

Զիս մեղաւորս ընկալար,
Մեղս սէր արիր եւ մեղսթաւր.
Հատուցեր քեզ Տէր անհամար,
Թողու մեղք քո, լեցիս արդար:
Սիրես զազգն մեր հաւատար,
Եւ ընդունիս իբր եղբայր.
Մեր գրեանք ունիս բաւաքար,
Գրբես կարդաս միշտ անդադար:
Ի քէն ուսայ իր ինձ համար,
Պէսպէս բառեր ալիտոյաբար:
Ա՛յս մեր լեզուն խիստ է գիժուար,
Ով Յանայ՝ գիտնայ, Տէր բարերար:

ՎԱՍՆ ԿԱՀԱՆԱՑԻՑ.

Քահանայք ունիք շընորհք բարի,
Տայք սուրբ խորհուրդ ով որ կամի.
Քարոզէք ուղիղ զոր է յայտնի,
Չաւանդութիւն Տեառն Յիսուսի:
Պատուեր ըզձեզ է արժանի,
Ըզկարգ ունիք Մելքիսեդեկ.
Հովիւ էք հօտին Քրիստոսի.
Ես մեղաւորս եմ ընգ ձեզի:

ՎԱՍՆ ԻՇԽԱՆԱՑ.

Իշխանք փարթամք կառոյք շրջին,
Աշխարհի սէր շատ հոգ ունին.

Digitized by Google

Thou receivest me sinful and poor and comfortest me with thy love;
Abundant reward I pray God to vouchsafe thee hereafter;
Thy faults to forgive and to place thee on high with the just.
Love also my nation, consider her sons as thy brothers.
Thou hast store of our books, and dost study and write without ceasing;
Thou taughtest me different words which my tongue much more useful do render;
Our language is hard to be learnt, but who strives shall succeed, Benefactor.

To the Priests.

Priests! favor'd with grace, the milk of the word ye distribute,
And preach what is certain, the faith of our Lord Jesus Christ.
Ye inherit Melchisedec's charge, be ye therefore respected and loved;
The shepherds ye are of Christ's flock, I sinful am also a pastor.

To the Lords.

Rich Lords ride in coaches, they love well this worldly existence;

Digitized by Google

Արդ եւս մեծ կամին լինին.
Մահկն մերձ է, ոչ ինչ խորհին.
Իւրեանց գանձին ապաւինին,
Կարծեն թէ իւրեանց հետ առնին.
Ոչ՝ յիշեն թէ նախ հող էին
Ցետ մահուան կրկին հող փոխին։

ՎԱՍՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՎԱՐՊԵՏԱՑ.

Ուսուցիչք ունին զգիտութիւն,
Ոչ իրընայեն զիմաստութիւն.
Ով փափագի ի հրմտութիւն՝
Պարտի ունել համբերութիւն։
Եղբայր, թէ ունիս սրտմտութիւն՝
Ոչ ունիննաս սերտողութիւն.
Զանա յաղթել ըզքո բնութիւն,
Շուտ գայ առ քեզ աղողութիւն։

ՎԱՍՆ ԱՌՀԱՍԱՐԱԿ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ.

Աշակերտք ընտրեալք որք կու գան՝
Ունին զբարի միտս թէ կարդան.
Աղքատ զարմէ կամ մեծատոհմ՝
Հընազանդին մինչ աստ մընան.
Զանահն հազիւ իմաստութեան
Իմանալ զայն զոր ցանկան.
Եթէ հասնին յաւարտմանն՝
Կամին շուտով թէ տուն գառնան.
Մնողք կարօտին առաւելեան,
Որդիք համբերեն հետզհետէ։

Digitized by Google

They wish to be greater, forgetting that death is so near.
They dote on their wealth, thinking may be to carry it with them;
They forget they were clay, that to clay they shall soon return.

To Preceptors.

Fair science is yours, o Preceptors! the treasures of wisdom ye spare not;
Who learn'd would become, must have patience, and still persevere.
Should gloom cast you down, you cannot, o brethren, be studious;
Endeavour yourselves to subdue, and success your attempts shall crown.

In general to all Students.

Either high rank or low must obey while studying here.
Boys who read hard, and work, great distinction and honors will gain;
Some scarce strive for wisdom, nor learn e'en the thing they desire;
When term ends, they eagerly start for their much lov'd homes;
The parents with longing eyes wait; the sons with more patience endure,

Digitized by Google

Լաւ է ցանկալ գիտութեան՝
Քան թէ ծնողաց տեսութեան.
Գիտութիւն է գանձ պատուական,
Թէ ոչ ջանան՝ ոչ ըստանան:
Թէ աշխարհի սէր ունենան
Ալ և ահեակ տեանեն ցանկան,
Կարծեմ տակաւ խմաստանան:
Թէ համառութիւն չըստանան
Զոր ես ասեմ չիհաւատան,
Թող փորձեն՝ շուտով իմանան:
Եղբայրք, ինձի չի բարկանան.
Ես մանուկ եմ դպրատան.
Ասեմ վասըն ձեր սիրական,
Զիցէք յիմար դուք ինձ նըման:

Վասն եկեղեցւոց արարողութեան.

Ժամակարգութիւն կատարեալ
Սաղմոս երգեն փառաւորեալ,
Նախահարցըն են հետեւեալ,
Դասէ ի դաս եղանակեալ.
Աստուծով են օրհնեալ գովեալ
Հըպարտութիւն են բաց հերքեալ.
Կանոն մաքուր ունին պահեալ,
Խնդրեն զԱստուած՝ զիղձք բառնալ:

Վասն ջօրականաց ամենեցուն.

Ջօրականք զինուորք համեստ են,
Թէ ճիաւորք թէ ոտիւք են,

Digitized by Google

For science 'tis better to wish, than of parents
the company dear:
A hid treasure is science, which he who seeks
not shall not find.
If they love the world's pleasures, they glance
round with covetous eyes;
Without modesty's shield they will ne'er
become learned and wise.
If they do not believe what I say, let them
try, they will soon approve.
Be not angry, oh Brothers, with me, for I also
a school-boy have been;
I counsel with love, and my words spring
direct from my heart,
Which would not, that like me, you should
presently turn out a fool.

The Clergy.

They meet for prayer daily, and praise God
with hymns and psalms;
And with holy traditional use chant alternate
from either choir;
They have cast off pride, and are blessed and
loved by God,
They accomplish His holy commands, and
implore Him to pardon sin.

To all the Soldiers.

The army its country defends; brave warriors
crowd to its ranks;

Digitized by Google

ԶհարբեցուԹիւն ոչ սիրեն,
Եւ ոչ մարդոյ վընաս առնեն։
Վերակացուաց հարկիս լըսեն,
Ի ժամմահու պատրաստ են։
Զոր հրամայեն՝ կատարեն,
Տիւ և գիշեր միշտ արԹուն են։

ՎԱՍՆ ՎՃԱՌԱԿԱՆԱՑ։

Վաճառականք փարԹամբ ի լի
Զինուամբջին գընան աստի։
Ամէն երկրի իր աստ լինի,
Երկրիս իր յամէն երկրի։
Աշխատասէր ծերք են բարի
Իւրեանց կեցուածն է իշխանի։
Զինչ դու կամիս՝ շուտ գըտանի,
Թէ ստակ ունիս՝ կու տան քեզի։

ՎԱՍՆ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱՑ։

Արհեստաւոր դուք ծերունիք,
Փրտունք Թափիէք դուք աշխատիք,
Մինչ երեկոյ ոչ դադարիք,
Ի գիշերի ցանկաք հանգչիք։
Հանդարտ աւուր նստիք խորհիք,
Զոր բանելոյ իրք մին առիք։
Հարբենալոյ պիտի փախչիք,
Չի տանուտէր է՝ ունիք որդիք։

Digitized by Google

They uproar and drunkenness hate; they protect the defenceless and weak;
Well disciplined, swift they obey, and accomplish their Captain's commands;
Night and day the mount vigilant guard, and fearless encounter death.

To the Merchants.

Merchants, laden with goods, hence to India and China proceed,
And bring of all climes the productions at their return;
Industrious good old men, in lordly profusion they live.
All things have they ready to give thee, if thou in return hast to give.

To the Artisans.

Honest workmen! your labor is hard; ye toil and perspire
From sunrise till night, when with longing to rest you retire.
Yet sometimes ye pause to consider your probable gain.
You must drinking avoid, and your households and children maintain.

Digitized by Google

ՎԱՍՆ ՀԱՍԱՐԱԿ ՄԱՐԴԿԱՆ.

Հասարակ մարդիկ, ըզձեզ գովէմ,
Թէ զիս լըսէք լաւ կու սիրեմ.
Ամէն յանխնայ լաւ էք, պատուեմ.
Միշտ հարբեմնաք ես կու աւեմ:
Թէպէտ եւ ես բանական եմ,
Զոր պատշաճի առ իս՝ խըմեմ.
Տէր ես ինձ միտք, պիտի պահեմ,
Թէ հարբեմնամ՝ ստոյգ խաբ եմ:

ՎԱՍՆ ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ԿՈՒՍԱՆԱՑ.

Կանայք կուսանք դուք դովելիք,
Թէ համեստ էք՝ պատիւ ունիք.
Բաւ է ձերս այր զոր ունիք,
Մի՛ չար մըտօք այլոց ձըգտիք.
Մի՛ կանայք թէ պատճառ լինիք
Կորուսանել զանմեղ հոգիք:
Մեռնք ամէնք ի ձէնջ ծընանիմք.
Ո՞չ յիշէք ողբան աչխատիք.
Ոչ էք անմիտք, դուք միտք ունիք,
Մի սատանայի կամօք չըլլիք:
Զոր ես ասեմ մի գայթակղիք,
Թէ չընդունիք՝ դուք ոչՂ լինիք.
Թէպէտ ես եմ մեղօք ի լիք,
Սակայն չուզեմ դուք կորընչիք:

Digitized by Google

To the lower Classes.

Good people! I praise you; believe me I also respect you;
I moreover love you; but drinking and drunkards I hate.
As a man I must drink, but not madly to drown my reason:
Should I do so a drunkard I rest, and drunkards are worse than fools.

To Women and Maidens.

Fair women, and maidens! be honest, and men will respect you;
Let your husband suffice, nor artfully others allure.
Spread not snares to entrap or entangle innocent souls.
You have duties maternal; remember the pains you endure;
Be not brainless, be wise; nor proceed forth with fiendish desires.
Deem not scandalous this my advice; if it meets not approval, adieu!
Be happy! I also am sinful, yet would I not wish harm to you.

Digitized by Google

ՎԱՍՆ ՓՈՓՐ ՄԱՆԿԱՆՑ.

Փոքրիկ մանկուկք, դուք զինչ կամիք,
Զիս որ տեսանէք կու երկընչիք.
Ես եմ որպէս լեռա՞ն մարդիկ.
Սիրեմ ըզձեզ, սիրուն որդիք:
Վասն էր նըստիք յուսահատիք.
Ելլս դուք լինիք մեծ մարդիկ.
Աչքերնուտրովըն դուք խաղցիք,
Շուտ կարդացէք, համար գիտցիք.
Գրիչ կազամար զոր ունիք՝
Միշտ գրեցէք որ ուսանիք:
Զվարպետ տեսանէք՝ չի երկընչիք,
Թէ ծեծէ՝ չուտ առողջ լինիք:
Ձանապարհին մի խենթմընթիք.
Թէ տուն երթայք՝ համեստ կացիք:
Տանծ ու խնծոր չէքէր չունիմք.
Դուք այլ ոչ ինչ ուտել կամիք:
Դուք հոգ չունիք, ուրախացիք,
Ծընողք հոգան, դուք մի տրտմիք:

ՎԱՍՆ ԱՌՀԱՍԱՐԱԿ ՍՊԱՍԱՒՈՐԱՑ.

Սպասաւորք տերանց լըսեն,
Զոր պատուիրեն՝ չուտ կատարեն.
Ընշանաւոր գործստ կըրեն,
Տէրանց համբաւ աւելցընեն:

Digitized by Google

To little boys

What aileth you Boys, that you flee in such haste at my sight?
No goblin am I, but a lover of all good children;
Why cry you with fear? big men you will also become.
Your books you must use and learn all your lessons by heart;
You have ink, pens, and paper; write much, it will help you to learn.
Have no dread of your master; correction will make you wise.
In the streets misbehave not, and quiet remain when at home.
We no sugarplums have, and to eat other things you refuse;
Happy children, rejoice! nor your parent's affection abuse.

To Pages.

Domestics their masters obey, and must orders fulfil;
They livery wear, to add honour and state to their lords;

Digitized by Google

Հաւատոյ թեմէն ծառայեն՝
Զիւրեանց պատիւ աւելցընեն,
Իւրեանց քրտունք թափեն վազեն,
Աստուածային չնորհք առցեն։

ԱՍՑ ԳՐԵՄ ՋԹՈՒԱԿԱՆՆ ԵՒ ՋԻՄ ԱՆՈՒՆՈ։

Ես Տէր ցակոբ ողորմելի՝
Շրջագայութեամբ աստ եկի.
Թվին հազար վեցհարիւրի
Ի եօթանասունըն չորսի.
Ամբսեանըն գեկտեմբերի
Համարս երկոտասանի։
Աքսոնիա, յոյժ սիրեցի,
Ի քոյին տեսութիւն եկի.
Զայս փոքրըր բան զուր գրեցի
Զեր պայծառութեան մատուցի։
Երկրպագեալ հայցեմ ձեզի,
Պակասութիւնս թողէք ինձի։
Թվին հազար վեցհարիւրի
Ի եօթանասունըն հընգի,
Ամբսեանըն փետրվարի,
Եօթն է թիւն ոչ աւելի.
Պայծառ աւուր կիւրակէի
Անարհեստ ոտս աւարտեցի։

Digitized by Google

If they faithfully serve they will gain both
respect and esteem,
And God, who sees all, will not fail to give
them his grace.

HERE I WRITE THE DATE AND MY NAME.

A sorry traveller, I, Dr. James came here
On the 12th. December 1674.
I loved thee, Oxonia, and came from afar to
see thee.
I write these few lines, and present them to
thy nobility;
And bow myself, asking pardon for all my
faults.

On the 7th. February 1675,
A glorious Sunday morning,
I finished these irregular verses.

Digitized by Google

Digitized by Google

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Տ. ՅԱԿՈԲԱՑ ԳՐԻԳՈՐԵՆՑ

*Թվին ՌՋՃՂԴ դեկտեմբերի ԾԲ հասայ Օքսֆորդ. ուղեղ եկի առ Տօքթօր Մարշալն, զի ունէի անճնա- ռութեան գիր ի վերայ սորա. ոեսայ զսա յոյժ խմաստուն Ճարտար ամենայն լեզուաց, և առաւել ծերութեան ժամանակի՝ սաստիկ ցանկութեամբ կամէր զմեր Հայոց լեզուն ուսանել: Ես մեղաւորս Տէր Յակոբ Գրիգորենցս աշխարհատեսութեամբ պատճառաւն եկի աստ, և մնացի աստ վասն ձմեռան պատճառի, Թէ ծովու և Թէ ցամաքի, ոչ էր ժամ գնալոյ Ճանապարհի: Թէ Աստուածն առողջ Թողու՝ գնամ ապրիլի մեկ՝ այս երկրէն ի մեր երկիրն Հա- յաստան: Ողջ լերուք, եղբայրք իմ, վասն փառաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

**Ես Տէր Յակոբ Գրիգորենց Հայոց քահանայս գրեցի սակաւիկ տեսրիկս ի խնդրոյ լուսորիսիմ տօքտօր Մարշալին, ի քաղաք Օքսֆորդ. Թվին Փրկչին ՌՋՃՂ, յունվարի Ը. և Հայոց ՄԸԾայց Թվին ՌՃԻԴ, յունվարի Ը, օրն հնգեաթ:

Digitized by Google

*** Լեհաց երկիրըս սիրեցէ,
Ի Լոմ Մաշտոցըս գըրեցէ,
Ի ազգիս մերոյ մատուցէ,
Գահանայից գործիք լեցէ։
Ի Թվականիս Փրկչին մերոյ
Հազար եւ վեց հարիւր Թըվոյ,
Ութսուն եւ չորս նոյն համարոյ,
Ցուլիս երեսուն վերջն է ծրոյ։
Ես Տէր Ցակոբըս անպիտան
Ի Գրիգորենց մականուն տան.
Աներհնաստ գիրս ողբ ատանան՝
Քզր անարժան առնեն յիշման։

Digitized by Google

Digitized by Google

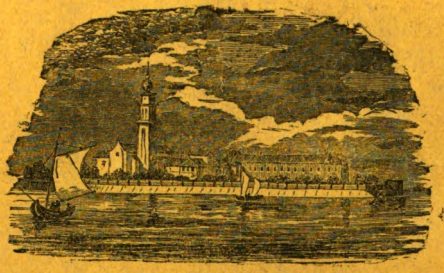

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google